

Marcel Luca

**Ghin a lu' Lunghin
și dilemele Tranziției**

poezii în grai bănățean

EDITURA MARINEASA
TIMIȘOARA, 1998

Coperta: Nicolae Lengher

Ilustrația copertei: reproducere după o lucrare de Viorel Cristea

© Marcel Luca și Editura Marineasa

ISBN 973-9496-26-1

Consilier literar - Viorel Marineasa

Redactor - Dorin Davideanu

Imprimat la TIPOGRAFIA MARINEASA

Str. Mureș nr. 34, Timișoara, România

Cu iubire și recunoștință, soției mele, ILEANA

Cuvânt înainte

Cine este *Ghin a lu' Lunghin*?

Nu este, desigur, cel de la care am realizat împrumutul onomastic, un consătean din *Ianova*, de-o vârstă cu mine, tovarăș de scaldă în vacanțele estivale, astăzi un citadin aidoma mie, mai admirabil însă prin performanțele sale în șahul sportiv...

Ghin a lu' Lunghin din acest volum, cel care se confruntă cu "dilemele" interminabilei *Tranziții*, este rezidentul spațiului rural ce înconjoară marea metropolă bănățeană, municipiul Timișoara.

Urmaș direct al "*paorilor*" onești, chibzuiți și temeșnici în faptele lor de viață, el are nostalgia acestor valori, alterate, evident, de traversarea deșertului "*bolșovic*" și, asumate, contradictoriu, în cel *postdecembrist*, al cărui orizont ("luminița de la capătul tunelului"), pare tot mai inaccesibil.

Ghin este, totuși, și moștenitorul unei dimensiuni definitorii a spiritului țaranului bănățean - recursul la auto-ironie, materializat prin evocarea anecdotică a evenimentelor, mari sau mici, bune sau rele, care îi jalonează viața.

Desigur, parafrazând, *nimic din ceea ce e omenesc nu îi este străin* eroului nostru, dar el, din nou parafrazând (nu spun pre cine!), în procesul aleatoriu al existenței cotidiene este produsul *sinergic* al unui evantai de calități și defecte pe care și le asumă, cu dezinvoltură...

Ghin a lu' Lunghin este un om "așezat", iubește tradiția, dar nu se sfiește să-i încalce cutumele, atunci când o sesizează ca fiind perimată, este cinstit și omenos, dar mai păcătuiește prin mici viclenii sau aroganță circumstanțială, este sclipitor sau suficient, curios sau indiferent, expansiv sau retractil...

Însă, ca un corolar, se poate percepe faptul că avem de a face cu un *Ghin* care "ghingeșce", iar rodul meditațiilor sale este un fel de

“uimire ironică”, atunci când deslușește o concluzie la ceea ce i se întâmplă.

Poate că nimic nu poate caracteriza mai bine personajul precum decupajul realizat de *Nicolae Lengher*, autorul copertei, extras dintr-o creație admirabilă a regretatului pictor “naiv” (Dă-ne, Doamne, naivitatea cea de pre urmă!), *Viorel Cristea* din Ghilad, în opera căruia un “*paore*” din Câmpia Bănățeană se nutrește din *miroazna* unei lălele uriașe, cât un *stat de om*, rod al fanteziei care nu poate agreea genul “horror”, semn al unei purități ce ne marchează, poetic, originile...

În cvasitotalitatea lor, poeziile prezente în acest volum au fost publicate, în serial, într-o rubrică permanentă, timp de peste patru ani și jumătate, de către revista “*Agricultura Banatului*”, editată de prestigioasa *Universitate de Științe Agricole și Medicină Veterinară a Banatului* din Timișoara.

Pentru prieteni, ca și pentru “cârcotași”, autorul ține să precizeze faptul că aceste creații reprezintă expresia conștientă a unei abordări *hibride*, în materie.

Utilizând versul încrucișat și o formulă stilistică ce nu sunt familiare literaturii folclorice autentice, s-a apelat la cuvinte și locuțiuni din graiul bănățean pentru a realiza, deliberat, un grupaj de anecdote versificate, accesibile celor care, plecați de mult timp din satul natal, mai au plăcerea de a exersa, prin sugestie, pronunția “*neaoșă*”, dar și pretenția de a regăsi, în ele, critica echilibrată a vremurilor ce le parcurgem...

Autorul

I

GHIN A LU' LUNGHIN ȘI DILEMELE TRANZIȚIEI

Ghin a lu' Lunghin și sexul frumos

*“Să fii nașă democrată,
Nașă, nașă..
Să lași poarta dăscuniată,
Nașă, draga mia!...”*
(Dintr-un cântec de petrecere)

La o nuntă Ghin să duce,
Pră nănașă o ochеșce,
O șere la joc șî, iuce,
Pră supt mână o-nvârceșce.

- Tulai, Doamne, mă' Lunghine,
Zău că mă baji în păcat:
Cum mă suci, așa dă bine,
Mă zăuit că am bărbat!...

Ghin, nănașii la ureche,
I-o șopcit, atunși, pră dată:
- Șcii cântarea, aia veche,
“Să fii nașă democrată”?

Iar nănașă, afumată,
O zâmbit dân colțu' gurii:
- Păntu cine, *democrată*,
Mi-s dân timpu' ... *dictaturii!*

Ghin a lu' Lunghin și unitatea europeană

Când afară mijgurește,
Șiață-i, frig, imală multă,
Ghin pră pat să tolănește
Și la ragio ascultă:

“Asta-i bănățana noastă”!
Cîntă *Nicoleta Voica*,
Filozoafă cum ne-o foastă,
Tăt la munce, unu' *Noica*...

Uina *Erji* ște-i cu rostu',
Într-un colț, la soba “Vesta”,
Bombăne să schimbe postu',
Macăr cât, pră Budapesta;

Ciaica *Goico*, un veșin,
Și-o vinit dup-un răsad,
Zâșe să pună puțin
Și pră “Ragio-Beograd”,

Iară *Hanț*, ajuns să-l tundă,
Ogârsât dă ște-i afară,
Spune că la Kioln, pră “undă”,
Fain măi cântă o fânfară!

Pră tăți gazda-i mulțamește
Și cu perna căpătâi,

O sușit bumbu' în deșce,
Iar la postu' ăl gintâi:

Cântă *Nicoleta Voica*:
“Asta-i bănățana noastră”!
Și, mai filozof ca *Noica*,
Ghin cuvântă stând p-o coastă:

- Europa, cu țări mulce,
O fi *una*, numa-n sara
Când o să măi vrea s-asculce
Și la... “Ragio-Cimișoara”!...

Ghin a lu' Lunghin și puterea judecătorească

Ghin s-o dus la jugecată
Cu Ciupearcă, zâs *Mărtanu'*,
Pănr-un lanț și o lopată
Șe i-o-mprumutat mai anu',

Că Ciupearcă-ntr-o ureche
Blăstăma că s-or smincit,
Că lopata iera veche,
Iară lanțu', rujinit!

Dar jugecătoriu-ndată,
Să să-mpece i-o-mbolgit,

Că-s veșini, pântr-o lopată
Pria dă tăt s-or dușmănit...

Ghin o lăcrămat un pic
Și o zâs atunși: “Mulțam!
Nu măi cer ’năpoi nimic,
Cu *Mărtanu* ’ mi-s și niam...

Macăr mince-am învățat,
Fiincă, dom’ jucecător,
Cât am dat la avocat,
Baș că-mi târguiam tractor!...”

Ghin a lu’ Lunghin și legile sanitar-veterinare

După călindar, bag samă,
Nu-i baș dzâoa dă *Ignat*
Dară Ghin, pofcind friptană,
Hop cu porcu’, la tăiat!

L-o pârlit cu sococea
Și, apoi, l-o căsăpit.
Cu răchie fiartă-n oală,
Pră ortaci i-o omenit.

Șe miroaznă în târnaț
Dă la carnea dân căzan
Ș-usturoiu’ dân cârnaț’!
Bine ie să fii pogan!

Numa', viedzi, doarme sātana?!,
Că pră poartă, ca primariu',
Parc-o mirosit pomana,
Intră Mâț, veterinariu'.

Zâșe: "Bage Ghine, vreu,
După lege, să ce-nvăț
Că-i musai controlu' meu,
Înaince dă ospăț"!

Dântr-o tașcă scoace-o sculă,
Taie un dărăb dă clisă,
Potriveșce o șcățulă,
După care, scurt, o zisă:

- Uică, treaba nu e "roză",
Porcu' îi contaminat,
Are baș trichineloză,
Vrei - nu vrei, l-am confișcat!

*

Sara, Ghin mâncă păsulă
Șî ghingeșce, cătrănit,
Tăt la marva-i, năsătulă:
"Porc o fost - porc o murit"!...

Ghin a lu' Lunghin și trebuințele sexuale

Ați ghicit (că nu să poace!),
Ca dăstui oamini, sărmani,
Ghin al nostru-i, dân păcace,
Văduvoni, dă neșce ani.

Și când nu ce-ai bătrânit
Și măi ai câta pucere,
Sigur nu-i dă măscărit
Ăl cu poftă dă muiere...

Ș-uice-așa, o cujetat,
În crivat, cam prins dă toane,
Să să-nsoare, înc-o dat',
Dară tăt c-o văduvoane!

Baba Lenca, prișepută
La pețit, ca nime-n sat,
I-o gășat șe o cerută
Și or mărs "în vizitat".

Casă bună, înstărită,
Curățenie - păhar,
Iar muierea-n "port", găcită,
Ierea mândră și cu har...
Ghin i-o dat în dar o floare
Și i-o spus că nu-i om rău,
Că-i "cuprins" și-n plus, măi are
Tăt șe are... un flăcău.

Văduvoania i-o răspuns:
- Sara asta dormi la mine;
Doar o noapce mi-i d-ajuns,
Să ce prăbălez măi bine!...

*

O rămas el, Ghin, săracu'
Și s-o ostenit, cu drag,
Dar a doua dzî, ca dracu',
Pețitoarea iac-o-n prag...

- Babă Lenco, uice-ț' plata,
Toace oasăle mă dor,
Văduvoania m-o dat gata,
Mai bine rămân... fișior!

Ghin a lu' Lunghin și tehnica modernă

Într-o dzî, la Cimișoara,
Ghin s-o dus ca să priviască,
Dă l-amiadz' și până sara,
Expoziția niemțască...

Tulai Doamne! Scule mulce.

Faine, dară scumpe “foc”!
Ghin o stat puțân s-asculce
Pră un niamț șe sta-n mijloc.

Zâșe omu’: “*Alles gute,*
Cu tractoare asta mic,
Arbeit facem, *schnell*, mai iuce,
Asta MARKA DE FABRIK!”

Ghin s-o luminat la față
Ș-o ghingit că, sub cotarcă,
Țâne și-o avut o viață:
“Sapă, am! Da-i pun io... MARCĂ!”

Ghin a lu’ Lunghin și asistența medicală

Într-o dzî, când l-or durută
Oasăle, ca pră un cal,
Fără cafă sau valută,
Ghin o mărs la un șpital.

Cu ștudenții împrejur,
Ca o cloță între pui,
Șefu’ clinicii, în “tur”,
Dă dă Ghin, “al nimănu”...

Măndre-s fecele ştudence!
Una l-o pişcat d-o ţaţă,
Alta s-o glumit, cu “fence”,
Că n-ar fi *mărtan*, ci *măţă*,

Iară alta, o “pişoarcă”,
Li-o strâgat că un bolnav,
Poţ’ să-l afli, c-o piparcă,
Pusă-n fund, dacă ie “grav”...

Dar Profesoru’, cumince,
Mincenaş li-o linişcit,
Că beceagu’ dănăince,
Cu răşpect trăbă privit:
- Ghin al nost’ îi om fălos,
Are reumă, nu bani;
Tratament îi dăm, *per os*,
“La anu’ şî la mulţi ani!...”

*

După doauă săptămâni,
Fără raze sau pastile,
Ghin o dat închinăciuni
C-o scăpat întrăg, cu zile:

Când ieşci paor, cu reumă,
Meri la câmp, lucră-l cu grapa,
Dacă n-ai, în *mărci*, o “sumă”,
Te “rezolvă” numa’ ... sapa!

Ghin a lu' Lunghin și economia de piață

Stând la uliță, pră bancă,
Duhăniind pră supt musteață,
Numa' iacă o bitangă
Dă veșină-i treșe-n față.

Ghin tăt pipă șî tușeșce
Dar o vorbă n-o scăpat,
Că muierea să opreșce
Șî mi-l ia la mielițat:

- O' tu nu mă viedzi pră mine?
Dzâoa bună nu mi-ai dat,
La sapă n-ai fost, Lunghine,
Poace că ce-ai îmbetat?!...

- Nu mă sudui, muiere!
Dă săpat nu am habar,
Că mi-s "domn" acum, cu-avere,
Cu pământu-s ACȚIONAR!

Da' mi-s treaz, că n-am lăscaie,
Tră' s-așcept, până om lua
DIVIDENDU', la *Sânt' Laie*
Șî, atunși... m-oi îmbeta!

Ghin a lu' Lunghin și fenomenul migrației

Dân socacu' ăl dân space,
Prân grăgină - în ocol,
Când să cam găta dă noapce,
Un țâgan cu sacu' gol...

Lângă un cocet s-oprește,
Pringe-o reață-așa, măi mare,
Iuce gātu' îi sucește
Și îi gata dă plecare.

Poace Ghin dormi tăt anu'
Da' când trăbă, îi om triaz:
Iesă-n curce și țâganu'
Prins îi tare dă grumaz!

- Grâu' mân-ta, vinitură!
Ce-ai ghingit că gimineață
Nu gășasc, în bătătură,
Frumușața mia dă reață?!

Bani îmi dai ca pântru-o ciurcă,
O' altminteri, meri la Post,
Iar don' șăf îț' pune-n cârcă
Tăt țe-n sat furat o fost!
- Aoleu, dom' inginer,
N-am mâncat io mânătărci,
Să fiu tuns iar dă frizer,
Când pot să plătesc în *mărci*!...

Și, la marjine dă sat,
Unge șatra adăsta,
După ște s-o înturnat
Tomna' dâן Germania,

Fain, țâganu' o plăcit,
N-o mai comientat o "iotă",
Iară Ghin o agrăit
La *piranda* dâן rulotă:

- Reața asta, dragă mie,
Cu ște soartă s-o ales:
O crescut lângă *cocie*
Și-i mâncată-n "*Mercedes*"!...

Ghin a lu' Lunhin și politica mondială

Sub umbraru' ăl dă viță,
Unge goșcii fi primeșce,
Ascultat dă văru' Biță,
Ghin gazeta o citeșce.

O gătat el o bucată,
Gustă câta dâן răchie,
Bombăne că-i "afumată"
Și grăieșce, cu tărie:

- Cu nădragii rupți în space,

Uice, rusu' - tăt fudul!
NATO, șică, dă dân coace
Și nu-l conzultă dăstul!

Și-i aiși, prăstă socac,
Șage-n Bosnia, cu ONU,
S-o făcut înjer, dân drac
Și proșcii îi țân isonu'!

O' mi-i ceamă, Biță vere,
Că om pune-o dă colivă
Dacă NATO, mâine, șere
Iar să fașem "*colectivă*"!...

Ghin a lu' Lunghin și virtuțile democrației

S-o brogit că-n Părlăment,
O vorbit unu' dă paori,
Că-s mâncați tăți, în prăzent,
Dă nevoi, ca dă balaori!...

Dacă l-o aflat dă nume,
Pră ășt òcoș deputat,
Ghin pră *Che-Fe-Re* să pune,
Să-i vorbiască dăspră sat.

O durmit tri noști în gară,
A măi mare-n București,
Să-i gea voie-o săcrătară

Tri minuce dă povești...

Deputatu', om cu carce,
I-o zâs că-i copil dă paor,
Că-ntr-o viață, n-are parce
Macăr d-un inel dă aor.

Cum țăran să sococeșce,
Iel să luptă, nu-i săcret,
Până când, șinstit, primeșce
Dreptu' lui dă la *Bujet!*
Ca să margă-n geplăsare,
Trăbuie să-nlocuiască,
Mincenaș, mășâna care
Ie-n rodaj, da-i românească.

În birou, trăbuie luace
Televizie color,
Un credenț franțuz și, poace,
Într-un colț, un "tricolor",

Bașca un computăr "tare",
Faxu' trăbuie schimbat,
Diurnă și sălar măi mare,
Totu', neimpozitat!

Și geodată, deputatu'
O sfârșât strângându-i brânca:
- Bage, spune la tăt natu'
Cum mi-s io, flămând cu munca!...

*

Obosât dă tăt amaru',
Ghin, în tren, visând, vorbia,
Iară biet parlamentar'
Lăcrăma și-l asculta...

Ghin a lu' Lunghin și lupta contra SIDA*

Baba *Sida*** , o veșină,
Năcăjită-i, prăstă poace,
Că-n televizor, ie plină
Dă o mie dă păcace...

- Uice, Ghine, baș asară,
Iară m-or "calomniat":
Zâc, dă mine, că mi-s "boală"
Și pericol "dă luat"!...

- Nu ce ceme, babă *Sidă*,
Că așa-s ăi cu reclama,
Iei nu știu că ieși "frigidă",
Cred că în fișiori dai iama!

Poți să-i dai în jugecată
Și să-i ai pră tăți la mână,
Dacă le grăiești o dată:
"Boală-aș fi, da' ... mi-s bătrână!"

* SIDA (sau AIDS) - boala care îngrozește lumea modernă mai mult decât cancerul.

** Sida - alint pentru prenumele "Persida".

Ghin a lu' Lunghin și spiritul tradiției

Primăvara o vinit,
Iuce, într-o gimineață...
Mândru-i șeriu' limpezit,
Iară curcea-i numa' viață:

Vaca-n iesle muje blând,
Iapa fornăie-n ștălog,
Reațele gonesc, pră rând,
Un golumb măi șontorog,

Cu un pui dă hârț în ghiară,
Mâța-n pod să tupileșce,
Tachi latră dup-o șioară
Care-n bot îi croncăneșce,

Doi purșei cu rātu-n troacă,
Larmă fac sorbind dân zoaie,
Iar o cloță să ștrofoacă
Pântr-un pui, pierdut în paie...

Ca smincit dă beătură,
Paore agevărat,
Ghin o ia, pră scurtătură,
Spră un loc dă lângă sat.

Zăşe iugăre, tătănu',
Rând pră rând, li-o cumpărat,
Iară tată-su, bătrănu',
Greu, la *Colectiv* li-o dat...

Şi acuma-i stau în faţă,
Fain, cu riavăună miroază,
Şinşi hectare, şe în viaţă,
Pot să-ţ' gea o ţără haznă!

Ghin, cu ochii pră avere,
Cu o lacrăună-i smerit,
Da' la inimă îi mere
Gându' ăi măi nimerit:

“Zău, m-aş face titirez
Ge-aş pucea io, grabnic, sola,
Cumva s-o concesionez,
Pră dolari, lu' COCA COLA”!...*

* Cum au făcut-o şi alţii...

Ghin a lu' Lunghin și mica publicitate

Mâța bună, cum s-o zis,
O bolit dă bătrâneță
Și cum Dumnedzău i-o scris,
Ieri, s-o săvârșât dâ n viață.

Ghin și-o dzâs că o s-o-ngroape,
Cum credea că-i plașe ei,
Creștineșce, pră aproape,
Lâng-o cupă dă tului.

Dacă mâța s-o sfârșit,
Molărind-o, la molar,
O dus poza, cătrănit,
Să o deie la ziar.

Numa' vedzi că, ăi dâ n tagmă,
S-or ghingit că-i abnormal
Ș-or pornit să facă larmă,
Cum că mâța-i "animal"!

Ghin s-o ștrofocat o țără
Da' s-o linișcit apoi:
- Animal o fost! Da' fără,
Cum să șcim șe suncem noi?!...

Ghin a lu' Lunghin și prejudecățile morale

Mitu a lu' Șiclovan,
Cam nătâng, da fain copil,
Dân cătane s-o lăsat
Și acum îi iar "civil".

Ghin, milos, da' și isteț,
Mincenaș l-o angajat,
Ca să-i târnuie-n dvoreț
Și să aibă fală-n sat.

Poace că copilu-i fain,
Da' dân flori fiind, iel, Mitu,
Dzâoa lucră pântru tain,
Noapcea mere cu iubitu'!

Iară Ghin, băgând dă samă,
S-o ghingit că ie cu rost
Să îl facă să să ceamă,
Ca să nu îl crează prost...

Cum fișioru', cam pornit,
O vorbit d-o văduvoane,
Și găzdoniu', dumirit,
O uitat, dăloc, dă toane:
- Mitule, ce-ai supărat...
Mi-s creșcin, dă cine-mi pasă -
Dacă șcii muieri în sat,
Meri cu doauă, da' spră casă,

Că io-s gazdă primitoare,
Cu răchie vă primăsc,
Mulțamiți ni-s fiecare,
Iar în sat, nu ce vorbăsc!...

Ghin a lu' Lunghin și administrația locală

Ghin s-o dus la *Primărie*,
Pântru o "adeverință"
Da' așepti cam mult, să șcie,
Când *Consiliu'* ie-n ședință...

Pân' la urmă-i vine rându',
Da' primariu', cătrănit
Și la alcele cu gându',
Mincenaș, l-o suduit.

Ghin s-o mâniat pră dată
Și i-o pus mâna-n grumaz,
Măi să-i scape o "lopată",
Da' i-o spus, dă la obraz:

- La *Pucere* iești, acuma,
Tare pră poziție,
Păi, așceptă, să-ț' fac numa'
Câta *opozitie!*

Cu veșinii fac o "ligă"

Ș-o “moțiune”-ț’ dăm, urjent,
Că să suduie, să strigă,
Doar de iești în... *Părlăment!*

Ghin a lu’ Lunghin și dinamica comerțului rural

Într-o sară, dă amar,
Ghin o mârș, cum ș-o promisă,
La o *Discotecă-Bar*,
Dă anțărț, în sat, dășchisă...

S-o tras la un colț, dă taină,
Pră un scamn s-o așăzat
Și la o fătucă, faină,
O răchie-o comădat.

Fata, Chiva lu’ Zărie,
Mincenaș l-o cunoscut:
- Uică Ghine, am răchie,
Da’ cu prețu’ măi crescut,

“Vischi”, zece mii un deț,
Șapce - beutura mov,
Dar măi ieftină la preț,
Trei mii, votca “Gorbaciov”!...

Ca un bănățan “domnit”,
Care lumii-i șcie “praxa”,
Ghin, “în bani”, s-o omenit

Cu cinci dețuri dă “Metaxa”...
Plata după o oiță
S-o dus ca și când n-o fost,
Iar acasă, troznit “criță”,
L-o dus domnu’ șăf dă Post.

*

Să ghingea Ghin, mai târziu,
Gătind patu’, să să culce:
*“La M.A.T. - TREI LEI un rachiu
Ș-încă, mestăcat cu... dulce”!*

Ghin a lu’ Lunghin și relațiile interumane

Văru’ Vică, în gostie,
O vinit ca să primiască,
Dă să poace, o răchie
Și dă viață să vorbiască...

- Vere Ghine, mi-s sărac,
Iar muierea mă sminceșce,
Că dă nu gășăsc un leac,
Iuce-așa, mă părăsășce!

O sorbit dâș solu’ plin
Ș-o gustat o țără clisă:
- Spune-mi tu cum s-o alin,
Că ai mincea măi dășchisă!

Ghin adânc o cujetat
Ș-o ghingit ca să vorbiască,
La bărbat, ca la bărbat,
Gespră firea muierescă:

- Dă sărac ai luat-o, Vică
Ș-ai făcut-o *Doamnă*-n sat,
Că munșind ca o furnică
Și *TeVe* color i-ai luat!
“Sărășia” d-o aruncă,
Ca o vorbă, la bărbat,
Ie că dă pria multă muncă,
Dormi cam iuce în crivat...

Nu ce osteni cu gându’,
Că ieșci cinăr și-i păcat,
Cucuruzu’, ia-l d-arându’,
Doar cioclođu-l urcă-n pat

Ș-o să viedzi că, gimineața
Și muiera-i multămită
Și la Domnu’, c-asta-i viața,
Truda tea o fost primită!

- Vere Ghine, nu-s “obtuz”,
Pântru linișce la masă,
Io mă duc la cucuruz
Și-i du tu cioclođu-n casă,

Că pria mult ce pomeneșce,
Cum că ieșci un om activ,
Iar cum satu’ poveseșce,
Iacă ș-un prezervativ!...

Ghin a lu' Lunghin și conștiința de elector

Într-o marjine dă sat,
Ciar pră plațu' lu' Zărie,
S-o pornit la funcționat
Căzanu' dă fript răchie,

Unge Ghin cu alți tovarăși,
Cam d-o vrâstă ca și iel,
Duhănesc și gustă iarăși,
Mereuț, un păhărel.

Șî-n miroazna dă tărie,
Givănesc, dă toace șele,
Mai ales că Ghin, să șcie,
Arie șciri bune și rele:

- Iacătă ș-o veste bună:
Șî rușii ș-americanii,
Nu măi mărg un timp pră Lună,
Că o duc cam prost cu banii!...

Măi cinăr, șeva, dă ani,
Ciaica Goico s-o rostit:
- Lasă-i ruși ș-americiani,
Io, p-ai noștri mi-s pornit!
Iară Vică, pus pră potcă:
- S-o zvonit că-n Primărie
Să bia vischi, să bia votcă,
Noi, la șe fașem răchie?!

O răspuns a lu' Păsulă
(Cari-o fost impozitat,
Pănr-o vacă dă "o nulă",
Ca pântru bica dân sat):

- Gireptace ai, mă, Vică,
S-or domnit la beătură!
Poace nu li-i liafa mică,
Or' la şpagă n-au măsură...

Dân şolu' dă porţolan,
Mândru iel, da' cam şiobit,
Ghin să "spală" pră gâtlean,
După carie-o agrăit:

- Dacă-i trai la Primărie,
Nu mă doare, zău, nişi cotu'!
Că biau vischi sau răchie,
Tăt la noi or şere... *votu'*!

Ghin a lu' Lunghin și practicile religioase

După slujbă, bun creștin,
Stând la coadă, umilit,
O șădzut, cumince, Ghin,
Ca să fie spovegit.

Popa Luță, patrafiru'
I-o pus pră chelia rasă
Și i-o dzâs să-ș' dzâcă șiru',
Lung, dă fapce păcătoasă...

- Adzî, pră ulița Bătrână,
Numa' și-am ieșât dâncasă,
M-o oprit, c-un zbici în mână,
Tomna' doamna *Preuceasă*:

“Cum că unge-ai fost asară,
C-ai vinit cam afumat,
Că lipsășce, dâncămară,
Vinu' dă cuminecat...”

Io, am dat-o pră “nu șciu”
Da', apoi, m-o biruit
Și m-o pus, în drum, să scriu
C-am beut vinu' sfințit.
Da' am scris, dragă *Părince*,
Într-o doară, ca un prost,
Dă veșina mia, șe mince,
C-ai țucat-o-n dzî dă post!

Zbiciul doamnei *Preucese*
Parcă m-o hipnotizat,
Dacă nu ai “interese”,
Iartă-mi, *Taică*, dă păcat!

- Fii iertat dă *Domnu'*, Ghine,
Că pră mini' (Doamne ferească!),
Preuceasa, știu pria bine
Cum o să mă... spovească!...

Ghin a lu' Lunghin și moștenirea otomană

După o înmormântare
S-o făcut pomană-n casă,
Iar veșinii, fieșcare,
Plânși s-or așădzat la masă.

Cum să-ntâmplă la ospete,
Ghin și Luță a lu' Trancă,
Doi dușmani, dân cinărețe,
Or șădzut p-aceeași bancă.

Poace câta cherchelit,
Tot cu “Domnu-l hoginească”,
Iacă, Luță s-o pornit
Oareceva să vorbiască:

- Scrie-n foaie dăspră unu'

Care neșce săptămâni
S-o hrănit, dîn sărăcie,
Cu mâncare pântru câni.

Numa' stai să viedz menune:
Musai să-l alungi c-o piatră,
C-o uitat o vorb-a spune,
Iară după oameni latră!...
Ghin pră bancă să foieșce,
Vrea să tacă d-astă dată,
Da' apoi să răzgândeșce
Și cu dejetu-l arată:

- Io șciu unu', mă fârtace,
Care, uice-așa, d-o viață,
Ce "lucrează" *pră la space*
Da' turcește, nu învață!...

Ghin a lu' Lunghin și aspirațiile tineretului

Într-o dzî, mânând o vacă
La izlaz, c-un zbici dă drot,
Baba Sida stă oliacă
Să să plângă dă nepot:

- Tare în grumaz, ca bica,
Dă când "dă" la facultace,
Nu produșe, baș nimica,
Poace, doar vânturi la space!

Bani îi trăbuie la mână,
Că duminica-i la meci,
Bașca, prăstă săptămână
Ie-n oraș, la discotecă!...

Ghin să râge-n barbă iară:
Numa' baba și-o plecat,
Mereuț, mergând spră gară,
Iacătă-l pră blăstămat!

“Dzâua bună” - “Dzâua bună”.
- Meri la Bibliotecă-n “tură”?
- Uică Ghine, dă o lună,
M-am lăsat dă-nvățătură!
Azi, profesor, injiner,
Nu însamnă sărășie?
Ș-asta când nu îi șomer!
Păi, dă carce-mi arge mie?!

Uice, fac afașeri “mega”,
Cu valută-n principal,
Între magazinul *Bega*
Și *Hotel Continental*.

Într-un an, munșind întruna,
Măi cu mărci, măi cu dolari,
O să mă așeze *buna*
Întră sfinții ai măi mari!...

Ghin a lu' Lunghin și fenomenele astronomice

Când ie-abțiguit nițel
Ghin să plânje, orișicui:
Ca și alți prooroci, șî iel,
Nu-i profet în satu' lui,

Că atunci când le brogeșce,
Orișe babă-ghișitoare
Spune, până obosășce,
Că o fost o... *întâmplare!*

Numa' Ghin, într-un jurnal,
O șitit dă o "ieclipsă",
Cum că soarili, la geal,
O să fie, câta, lipsă!

Ș-o zvonit în sat, dă bine,
C-ar fi ăsta sămn dă preț,
Pântru paor ș-orșăcine,
Pune grâu' în voreț...

Babili or zâs pră față:
Dacă Ghin nu s-o dat glumii,
Mințând apili să-nghiață,
Taman ie sfârșātu' lumii!
S-or cemut, până șî iele,
Dacă soarili, pră loc,
Poace-o fi mâncat dă *Iele*
Ce l-or pune supt obroc...

Iar când vremea o vinit,
Satu' l-o vădzut că-i lipsă
Și-n sfârșăt s-o dumirit,
Ciar cu trămur, d-o "ieclipsă"!...

Ghin, d-atunci, pră la ospete,
Mare-i *astronom român!*
Babili, măi pizmărețe,
Când îl văd, își scui pă-n sân...

Ghin a lu' Lunghin și instituția căsătoriei

Ghin, la birt, mereu prezent,
Mincenaș s-o sumețit,
Că n-o fost, nișicând, absent,
Dă la oarece pețit:

- Când la prima m-am fost dusă,
C-un nepot, fără armată,
Amândoi părinți mi-or spusă
Cum că fata... nu îi fată!...

Ginerică, iubitor,
S-o cam ștrofocat la mine:
"Cum îi fată dân popor,
Io o cred mătă *dă bine!*

Mi-o plăcut dă ia la scaldă,

Unge i-am promis *inelu'*,
Că iera atât dă caldă
Și șcia să-m' facă felu'!"

"Doară, viedz', n-o țanut *post!*"
Zâce socru' mic, cumince,
Cum nu șciu să măi fi fost
Niși-un altu', bun părince...
"Că dâni mâni, ia, mi-o scăpat,
Dă îmi vine să le tau,
D-aia, poace, cu păcat,
Vă spun: *zestre* nu vă dau!

Io mă cem, cu-așa păcat,
Dă i-o las, fișioru-mi vine,
Poace mâne, supărat,
Să mă blastăme pră mine..."

Ghin, o țără cătrănit
Și ca niam și *advocat*,
Pră nepot l-o lămurit,
Că îi *loază*, și-i păcat:

- Mă nepoace, la năpastă,
Tu ascultă-mă pră mine -
Șe vrei *mâța* dă nevestă,
Când poț' fi... *mărtan dă bine?!*

Ghin a lu' Lunghin și autoritatea polițienească

Un chiscant la o veșină
Ghin, anțărt, o-mprumutat
L-o cerut 'năpoi, să-i vină,
Dară ia - că i l-o dat!

Negru tăt dă supărare,
Cum că-l fașe-n față prost,
Ghin s-o dus, cu pasu' mare,
Ciar la domnu' șăf dă Post...

- Io atâta vreu să cer:
O amendă, pră chiscant,
Că doar sunteț' plotoner...
- Bage, io mi-s *adjutant!*

- Domnu' șăf, ca plotoner...
- *Adjutant!* îl corijează
Șăfu', blând până la cer,
Care-apoi, dăn greu, oftează:

- Să mă ierți vreu, uică Ghine,
După leje, n-am pucere
Să m-amestăc, pântru cine,
Într-o potcă c-o muiere...

- Păi atunși, dom' comandant,
O să-ț' spun, că n-o fi foc:
Tăt îm' zâci dă "adjutant",
Dară nu m-ajuți, dăloc!...

Ghin a lu' Lunghin și dilemele Tranziției

Ca veșin cu-nvățătoriu',
Ghin s-o dus să îl consulce
Cum să scrie un memoriu
Pântru dărăveli măi mulce.

Domnu' Pârț, dascăl cu mince
Și baș directór dă școală,
Iacă-ș' pune dănăince
Un plăivaz ș-o foaie goală.

- Domnule învățători,
Cu primariu' mi-s șertat
Dă când amândoi, fișiori,
La o nană am umblat.

Și acu' mă dușmăneșce,
Dacă s-o vădzut pră bină,
Cu d-a sila mă opreșce
Să măi samăn în grăgină.

Zâșe cum că nu-i a mea
Și că nana-i proprietară,

Că cu martori poace ea,
Astădzi, să mă gea afară!
Nu mă dumirăsc dăloc:
Care le ie legământu'
Și cum are ia năroc
Să îmi ia, japca, pământu'?

- Uică Ghine, ce-ai zuitat
Că muierea-i numa' miere
C-un primari, când ie bărbat,
Iară nana-i... în pucere!

Ghin a lu' Lunghin și Ministrul Agriculturii

Să iertați dom' injineri,
Dă la Dumnedzău ai carcea
Și ajuns la Ministeri,
Să ne țai și nouă parcea...

Că dă parcea asta mică
Și-o avem în blid acuma,
Parcă, dzău, ne iastă frică
Că-i ghingită ca și guma.

Mai pră șleau, pria străgă hoții:
"Dă-i cu zbici pr-agricultură"
Și că paorii, cu toții,
N-au în cap și-n câmp "cultură"!

Numa' viedzi, sorocu-i greu,
Lumea-i multă și flămândă,
Dar să samăn nu mai vreu
Pră un credit cu dobândă.

Tulai Doamne și mulțam
Că în pod și în cotarcă,
Pântru iarna asta, am
Grâu și cucuruz, piparcă!...
Doar că scroafa mea a roză
Mi-o smincit puțân “șcenariu”
Că având trichineloză,
O ars-o veterinariu'...

Dară nu mi-s întristat,
Că mâncare am dăstulă,
Dacă porcu-i confișcat,
Macăr am în șpais păsulă!

Cu curechi și lebeniță,
Părădaisă dâb budană
Și o pasere pistriță,
Murături am la friptană!...

Asta doar la sărbători,
Că altminteri crumpii-s baza,
Rest de la “Invadatori”
(*Colorado* ăștia-s groaza!).

Iaca-nchei mica *scrisoare*
Și s-o scrieți la Registru,
Viața asta prea mă doare
Să n-o știți, domnu' *Ministru!*

Dară-n draci cu supărarea,
Istina-i că nu să poace
Să cermin fără urarea:
LA MULȚI ANI, CU SĂNĂTACE!

Ghin a lu' Lunghin și ofertele telecomunicației

Cum îi Ghin fruncea în sat,
Dân oraș o târguit
Și pră casă o montat
O antenă-satelit.

Iaca, viedzi, programe-s mulce,
Pântru ăl care priveșce,
Da' îs mulce și mărunce,
Numa' toace pră nămțeșce!

Cu veșinii la givan,
Ghin s-o plâns că nu-i dă șagă,
Să ce șcii măi prostovan
Gecât Ieuropa-ntreagă...

Tușa Sida o șopcit
Cum să-ș' ogoiască-aleanu':
"Cătră altu' satelit
Să chicească, iel, *ligheanu'*!"

- Căce-o boabă, tușă Sidă,

Io nămțeșce înțăleg,
Că-n Bănat o fost obidă,
Dară limbile, să leg...

Iară sfatu' dumitale,
Să-l urmez nu îndrăznesc:
Dacă nimăresc în cale
Ciar un satelit... rusesc?!

Ghin a lu' Lunghin și protecția vânatului

Ghin prin codru-și face drum,
Are pușcă și permis,
Da' vânatu', baș acum,
La făzani, ie interzis.

Iacă unu' dă să zboare,
Ghin ocheșce, fără larmă,
Ș-izbuceșce să-l doboare,
Cu un sângur foc dă armă.

Da', cum o căzut făzanu',
Pădurariu', triaz și iel,
Hop! cu-amenda-i umflă banu'
Și vânatu', tot la fel...

- Macăr dă-mi dâniel o peană,
Să mi-o pun la pălărie,
Că dă zupă, cum bag samă,
Vorbă nu măi cred să fie...

Pădurariu', om pogan,
S-o muiat, dân omenie:
- Fac io zupa dă făzan,
Dân amendă... luăm răchie!

Ghin a lu' Lunghin și metodele neconvenționale

Un nepot dă soră bună
O vinit dân cătănie,
Iară mumă-sa îl mână
Pân' la Ghin, ortac să-i fie.

După leje, s-or țucat,
O răchie or băut,
Apoi Ghin l-o întrăbat
La cătane și-o făcut?

- Uică Ghine-s "dur" acuma,
Ca tăți dân Jandarmerie,
Șciu "karate", sparg cu mâna
Lemne, țâgle, zidărie!

- Nilă, bată-ce nărocu'!
Unge-i tușa să ce vază,
Că s-o împlinit sorocu'
Să-mi fii ajutori, dă bază...

Și l-o dus pră Nilă-afară,
Într-o șură, măi dân space,

Unge țâne, prăstă vară,
Lemnele ște-s nătăiace.

- Uită ște-i, fișioru' meu,
Mie baș că mi-i tăt una:
Dacă cu săcurea-i greu,
Fă "karate", dă-i cu mâna!

Ghin a lu' Lunghin și "desantul" Moș Crăciun

Neaua-i câta cam puțână,
Promoroacă-i pră băgrini,
Moș Crășiun trăbă să vină,
Cum îi datu' la creșcini...

Luna strălucește sus,
Magii parcă iar să rog,
Lângă ieslea lu' Iisus,
Vaca muje în ștălog;

Satu-n zvonu' dă colinge,
Tăt îi triaz da' cam năuc,
Câinii latră, nu pot pringe
Prunșii care *Steaua* duc...

Pră un șleau, dâș șeri, scoboară
Moș Crășiun agevărat,
Ca-n povești iel să străcoară,
Baș în casă, prân hogeac.

Spăriat o țără, Ghinu',
Că-i bolând fără să știrea,
Pră chimeasă scapă vinu',
Da' îș' vine iuce-n fire:
- Moș Crășiune, ce-ai zmincit?
Nu-s copii-n odaie-aiși
Și atunși, dă și-ai vinit,
Ni-ai credzut, așa, măi miși?!

- Vin' să-ț' dau, dân sac, dă toace,
Și partige, și soluții,
Să nu vină, dă să poace,
Gându' alce-i Rivoluții!

Nu ge alta, vă dzâc voauă,
Ciar dă-s gost în bătătură,
Ciamă mi-i (ca-n "optzășinoauă"),
Toace căce-ar fi - să fură!

- Vinu-i bun și turta-i faină,
Iar friptura ie gustoasă,
Îi ospăț, nu-i o șelaină,
Moș Crășiune, stai la masă!

- Iaca stau, că n-o fi foc,
Să măi givănim o țără,
Cum urniț' țara dân loc,
Cu-ajutori estern, or' fără...

- Moș Crășiune, râge Ghin,
Pântru ai aleși dă mine,
Du-le sacu' cât dă plin,
Da' ... cu *mince*, umple-l bine!...

Ghin a lu' Lunghin și originea speciilor

Paștile să le sfințască
Ghin, măi mîncășios dă fel,
Ș-o propus să târguiască
Oarece carne dă miel.

Câta pîntru drob și-n spor,
Pîntru șiorbă (blidu' plin!)
Și o pulpă la cuptor,
Cu mujdei dă "ai" și... vin!

Când ghingea iel dă să face
Foalelor să dea dobîndă,
Iacătă, la poartă-i bace
Un țâgan, mielul' să-i vîndă!...

Ghin dîn ochi o cercetat:
Animalu', în "carcasă",
Parcă-i slab și cam uscat
(Dar la preț dacă măi lasă...)

Ș-uice-așa, în cuină pune
Farbă roșie pră ouă,
Când la ușă să prăpune
O veșină, una noauă:

- Ciaică Ghine-s Lisaveta
Și muierea a lu' Coastă,
Că m-o luat cu bicicleta

Și *Pamela* dă nevestă!

Iar cățaua mia cumince,
Ieri o dispărut și gata!
Nu-mi măi vine dânaince,
Un' s-o caut, blăstămata?!

Ghin cu nodu' dâ n grumaz
Parcă s-o cam înecat
Și, măi roșu la obraz,
La muiere-o cuvântat:

- Lisaveto, fată bună,
Mă ferești, nițal, dă boală,
Că *Pamela* face "spumă",
Uită-ce, acolo-n oală!...

II

LOCURI, OAMENI, ÎNTÂMPLĂRI...

Nocturnă*

Ca un lotru' noapcea vin,
La fireastră, sub băgrin
Și mi-s alb ca un părece
La lumina dân ochece...

Dă dăparce, vini-un vaier
Ca dă pânză dă bonfaier:
Ana a lu' Niță Onc
Ș-o fi prins mâțu' la șonc!

Sub cotarcă hârții mișcă,
Bâzâie țânțarii, pișcă,
Tachi mârăie la lună,
Tu bați penili la dună!...

Veto, frunzele nu lasă
Soarili și luna-n casă:
Numa', baș acu-i sorocu'
Dân ferești să iau obrocu'?!

Zâua-mi trece cu naveta,
Ca să-l tai, Elisaveta,
Ca un lotru', noapcea vin
Cu firizu' sub băgrin...

* Realizată în urmă cu aproape douăzeci de ani și fiind dedicată dintru început domnului *Marius Munteanu*, poezia a fost citită, la vremea aceea, într-o ședință a cenaclului *Orizont*, fiind publicată, pentru întâia oară, în *Foiaia bănățenilor*, nr. 5, din aprilie 1991, periodic al cărui director era *Ioan Savu*, iar redactor-șef *Ioan Viorel Boldureanu* (Colă a lu' Tutubă), avându-l ca sfetnic tocmai pe Maestru...

Drumul paorelui spre Soarele-răsare...

O iapă la coșie îș' mestecă zăbala
Șî fornăie cu gându' la înverzit imaș,
Ie noapcea pră sfârșăce, iar luna-ș' poartă fala,
Cu farba-i arjintie, dân sat pân' la oraș,

Iar paoru' măi pune cârșiagu' plin cu apă
Șî în ștergari o pită, o ceapă și ghingeșce
Dă n-o uitat dă clisă, că dacă meri la sapă,
Pră la amiadză, foamea, în foale să stârneșce...

Îi locu' cam dăparce, așa-i nărocu' lui,
Da' drumu' printre holge, spră Soarili-răsare,
Când să îngână noapcea cu dzâoa, orișăcui
Îi pare măi aproape dă Dumnedzău' Mare!

O ciață, ca o pâclă, ușoară, într-o vale,
Să risipeșce, iacă, fuior după fuior,
Iar Cimișu' să scurge, alături, lângă cale,
Când peșcii dă supt sălcii s-or adunat șiopor

Șî paserile noșii, dân clipa dă hogină
Trezite, cătră șieruri să roagă, alia mici,
Iar paoru' grăbeșce spră jeana dă lumină,
Doar mângâindu-ș' iapa cu vârful dă la zbici.

Cu crupa parcă-n tremur și iuce dă pișioare,
Cu nările dășchisă spră iarba încă-n roauă,
Fălos aliargă calu' spră răsăritu' Soare
Ce, daurit, veșteșce o altă dzăuă noauă...

Pastel pentru câmpia bănăţeană*

Dzâoa iacă-i scăpătată,
Iar apusu-i, pântru paor,
O icoană îmbrăcată,
Toată, în arjint şi aor...

Poace în înalt şi-n iarbă
Numa' greierii măi sună,
Felurit, muiat în farbă,
Soarili stă să apună...

Paseri iuţi, însângurace,
Dân înalturi dau "semnal"
Cătră cuiburi, tupilace,
Dăspră om or animal

Ş-uice cum, parcă geodată,
Luna-i noauă, primenită
Ş-o miroaznă înflorată
Scaldă pusta adurmită...

* "Între munte şi-ntre şes,
Nicu, iacă, o ales!..."

Descindere la țară...

*Cu afecțiune, doamnei Elena Starinyecz,
din Șag-Timișeni, o soacră minunată*

Iacă *Buna* a bătrână,
Numa suflet și lumină,
Neagră-i unghia la mână,
După lucru' dâן grăgină...

Lacrăma îi stă sub jiană,
Cuprinzând, în ochi, pră toți
Și ghinceșce d-o *găigană*,
Pântru goști, pântru nepoți.

Or țucăt-o și, cu grabă,
Ginirele s-o grăbit
Ca să vază, în ogradă,
Hoarili dă s-or zmincit;

Fata, dâן oraș vinită,
Pră copii-n dvoreț îi lasă,
Ca să cerceteze-o pită,
Cum o face... *mama-n casă!*...
Plozii-i greu să-i măi aduni,
Lor, la *Buna*, mult le place:
În răzoru' dă căpșuni,
Mâncă poame, nespălance!

Tata lor, la porc, iar vine,
Să-l măi vază, dacă-i bun,
Dacă soacra-l țâne bine,
Până-l taie, dă Crășiun.

Numa' *Buna*, ferișită,
Ca-ntr-un vis, fără hotar,
Caută, cum o ghingită,
Oauă proaspece-n cuiabar...

Nu trăiește dân pomană,
Astădzi, încă, ia muncește
Și la nime nu dă samă:
Doar la cei care-i... iubește!

Țucu-ce dă dzâoa tea...

*Domnului dr. ing. **Iulian Pușcă,**
la vremea când era Secretar de stat la Ministerul
Agriculturii*

Tulai Doamne, cum trăc anii...
Dă la Tisa pân' la Nistru,
Cum să fâloșăsc țărani
Că le iești, astădzi, ministru!

Care-cum ce-o cunoscut,

Iuce s-or măi dumirit
Că-ntră paori ce-ai născut
Și că ge-aia i-ai iubit!

Lumia noastă s-o schimbat,
Numa', parcă, pră nimic:
Ieri am mǎrs, sara, la M.A.T.,
Ș-acu' merem la "butic".

Că-i măi scumpă beutura,
Iacă, bem numa' un deț!
Grâu-i ieftin, nu-i d-ăl "dura",
Cucuruzu-i fără preț...
Mincenaș, copil cumince,
Mă ghingesc la *lucru*' tău,
Care o luat amince
Și la bine și la rău:

C-ai făcut ște s-o putut -
Domnu' are fain *Rejistru*,
Unge totu-i petrăcut,
Păntu paor or' ministru!

Iar acu', dă dzâoa tea,
N-am io treabă să konzult
Niși pră ia, muierea mia,
Niși pră prietini dă dămult,

Ca să-ț' spun, dom' injineri,
Gând dă oamini miși, sārmani:
Să fii bun, cum ai fost ieri,
"LA ANU' ȘÎ LA MULȚI ANI"!

P.S.

Lângă cinie și muiere,
Și fișiorii să îți crească,
Fain, cu mince și pucere,
După lejea românească!...

Marcel a lu' Lunghin

Lie a' Jivii dân Chișoda...

Lie a' Jivii dân Chișoda,
Bănățan, cu vorbă faină,
Nu vorbește anabóda
Dă măimuci și mozomaină,

Că le-o-ntâmpinat în viață,
Măi că nu l-or răstignit,
Dar iel, paore-mândreață,
Mincenaș le-o izgonit!

Prăstă sută-n greutate
Și cu foale pră măsură,
Lie-n birt face dreptace,
Nu dân brânci, doară dân gură.

Că-n grai bănățan grăiește
Cum că, cinăr, n-o fost trist,

Că Chișoda povestește
Și acum dă fotbalist

Și d-un plaț, dă pră izlaz,
Când l-o luat să-i țână “tira”,
Pră un amatori, cu haz,
Adz’ glumățu’ *Pătru Chira!*
Iacătă, alții îs banii,
Alții țân țara în mână,
Lie-ș’ amintește anii
Dă cătană, d-a română,

Când fără clisă d-acasă,
O făcut antrenament,
Pră olteni în urmă-i lasă
Ș-o ajuns, pră drept, serjent.

Graiu’ bănățan, bătrân,
Cam d-a pârcu’, cum îi moda,
Îl măi șcie un român:
Lie-a’ Jivii, dân Chișoda!

Ni-s făloși dă uica Trică!...

Domnului ing. *Trică Ianuș*

Hâtru om, nimic dă spus
Și pogan, nevoie mare,
Că la inimă ni-o pus,
Omenind pră fiecare.

Iacătă-l că, penzionat,
Încă-i verge și suspină,
Parcă baș ie supărat,
Că-i la vreme dă hogină...

Ni-s făloși dă uica Trică,
Iel, dă cinăr, iac-o fost
Doar dă Dumnedzău cu frică
Și ie *bănățan*, d-al nost'!

Tulai, Doamne, om cu mince,
N-o avut cu nime' potcă
Și o luat, mereu, amince
Cu șine măi bea o vodcă.*

* De dragul adevărului, autorul mărturisește că I.T. nu bea vodcă și se "împărtășește", modic, din licoarea ce o oferă oaspeților, doar pentru a se asigura că este de calitate...

Fain o fost și-n meserie,
Injineri o fost, dă bază,
Prântră agronomi, să șcie
Că-i un *maistor*, dă-l cu vază!

L-om “călca” ș-acas’, viedz bine,
Că-l șcim om *dă pus la rană*,
Că dă sfaturi la orș’ cine
Și răchie... dân budană!...

Cu drag dă la șăgârț* cătră Maistorul său...**

Țucu-ț’ inima s-o țuc,
O să zâc mereu dân gură:
Până-n șeri o să mă duc,
Maistor mi-ești în scriitură!

Nime’ nu m-o omenit
Cu atâta luare-amince,
Că-i plăivazu’ dumirit
Dacă îl ascuț’ în mince...

Cât s-o dus dân viața noastă,
Dumnezău o jugeca
C-o fost bună, c-o fost proastă:
Noi am fost *închiși* în ia!

Nu șciam dă *Inter-City*,
Dă “rejim” și “diureză”,

Duhănim doar *Nefertiti*
Și biam vodcă poloneză...

Între precini, scriitori,
Mi-ai dat “șartu” dă plecare
Ș-amândoi ieram fișiori,
Io măi mic și tu măi mare!

* Șăgârț - autorul, în calitate de “învățăcel”.

** Maistor - L. Cerneț, în calitate de Maestru al “șăgârțului”

a’ cu râvnă și talent,
Nu ce-ai mestăcat în turmă;
Poț’ să spui încă-n “prăzent!”,
Că în space lași o *Urmă*...

Iară io, învăsășiel,
Duc pră ăl fără habar
La credenț, să vază iel,
Pră un raft, un mic *Altar*,

Unge scrieri felurice,
După vreme, adz’, s-or strâns,
Cu rășpect li-am fost primice,
Li-am șitit, am răs ș-am plâns...

Țucu-ce, dân nou, Lorine,
Am fost cinări și sărmani,
Da’ cu gându’ mi-s la cine:
LA ANU’ ȘÎ LA MULȚI ANI!

*Marcel Luca și Muierea,
cum li-o fost rostu’ și vrerea,*

*până s-o ghingit Corina
ca să folosim mașina***
care mândru lie citeșce
și frumos lie cipăreșce...*

*Cu dragoste și recunoștință, Maestrului care, spre surprinderea tuturor,
împotriva disprețului său pentru bătrânețe, împlinește 65 de ani,
rămânând, potrivit discursurilor de circumstanță, mereu tânăr, iar în
fapt, mereu inegalabil... (9 mai 1996)*

*** Un computer echipat cu imprimantă...

La nunta colegului Viluș*

- Măi nuntași, țucă-vă uica,
Cât dă mândru duceț' jocu'
Și ce iuce soarbeț' țuica,
Bată-vă, tăman, nărocu'!

Dacă vă plașe răchia,
Să ghingiț' că nu să poace
Ca să măi mânaț' cocia
Care v-o adus încoace...

Șolu-i mic, când pofta-i mare,
Măi bine jucaț' pră bină,
Că muierea, la plecare,
N-o să vă gășască vină,

Iar acasă, la durmit,

Nici nănașa, nici nănașu',
Dacă-l vege obosit,
N-o să-i șiară *aldămașu*!

Numa' mi-i o țără ceamă
Că mireasa, luând-o doru',
O să vază că, bag samă,
Lui Viluș îi stă... motoru'!

* Sărbătorită, împreună cu toți colegii, la 25 noiembrie 1995.

*Bagă Doamne luna-n nor****,
Că electrică-i dăstulă,
Bina-i plină dă popor,
Ca ripelții în șcătulă...

- Măi, fir-aș a' dracului,
Ce vă strepeziți la dinți -
Strigă Viluș la ai lui -
Chiuiți ca-n Mehedinți!...

Puneți *hora* să pornească
Sau puneți și *perinița*,
C-asta-i nuntă oltenească,
Pupa-i-aș mândrei gurița!

Iară mândra, *bocșăneană*,
Cujetă să triacă puncea
Și încruntă dânsprânceană:
- Bine-ai dzâs! *Banatu-i fruncea!*

Așa că îț' dau dreptace
Și acum jucăm *sorocu*,

Cum îi voia ta, bărbace,
Altfeli, ce-o uitat nărocu'!...

Dacă tăt n-aț' prișeput,
Oablă-i treaba, ca o masă:
În Banat, ge la-nșeput,
Doară *cloța* cântă-n casă...

** Cântec de petrecere drag bănățenilor mai în *vrâstă*...

Chiar dacă suntem în post* și petrecerea-i cu rost...

La *Moșia Sănandrei***,
Iacă, precenu' Ivan
Ș-o cemat pră soții săi,
Ca să steie la givan.

Prim-o cuvântat Dorin
Șî cum ie și *directòr*,
O-nchinat păhari cu vin
Pântru noi, viniț' șiopor:

Că "Ivan îi natu' nost
Șî român - ș-ucrainian,
Cu rășpect vegem că-i rost
Să îl țanem, tăț', "dă niam"!

Numa' viedzi, la vesălie,
Încă șcie baș tăt natu',

Că la *Câmpuri*, o să fie
Ăl măi bun cu “doctoratu”!

* Aniversarea s-a consumat în postul Paștilor, 1998...

** *Câmpul de experiență îndelungată*, administrat de OSPA Timișoara,
în coordonarea Dr. Ing. Ivan Țimbota.

Că pră holdă îi dă ani,
Cântărește (și cârcește),
Să măi prinză nește bani,
Iară fapta îi sporește!

Da-n cuvântu' dă la urmă,
Directîru', că-i măi zmău,
Iacă spune cătră “turmă”,
În stilu' *Dorin Țărău****:

- E vremea minunată (sperăm să mai dureze!),
Chiar dacă nu ne strică s-avem și niște ploi,
Dar dacă alte chefuri au dreptul să urmeze,
Iubește-ne, Ivane, cum te iubim și noi!...

*** Stilul declamativ al domnului Dorin Țărău (un împătimit și creator
de poezie), este compatibil cu cel al poetului Adrian Păunescu.

Cuvânt de 8 Martie

Mă ghingesc dă gimineață,
Supărat că nu să poace
Să vă strâng o țără-n brață
Și să vă și țuc pră toace!...

Io și aștilalți bărbați,
Tăți rogiți dă maica Eva,
Vă rugăm să ne iertați
Dă v-am supărat cu ceva.

Iacătă un vers - o floare,
Daru-i mic, parcă "dă post",
Dar să cregeți că-i măi mare
Fala dân sufletu' nost!

Fală baș ș-o zâc pră față,
Adz' coraju' ăsta-l am,
C-ați ieșât așa mândreață,
Ciar dân coasta lu' Adam!

Dă 8 Mărțășor, la toace,
Măi sărași sau măi pogani,
Vă urăm dă sănătate,
Voie bună, la mulți ani!...

Măine anu' să-nnoiește,
Plugușoru' să pornește,
Plugușor privatizat,
Rujinit și demodat,
Dar măi așteptați un an,
Cu-ajutori american,
L-om purta cu un tractor
Meșcerit cu-ordinator,
Plugu' îl vom nichela,
Nemții ne vor finanța
Să-l purtăm iar, înnoit,
Cu brăzdariu' daurit,
Pân-atunși arăm, amar,
Cu șe-avem în inventar!
Bine numa' că-n jur, roată,
"Gura satului" îi toată:
Uice, *Colă a lu' Tutubă*,
Ăl măi maistor îi la dubă,
Iar *Bencei* nu să zmințește
Când dân zbici vârtos pomnește!
Nea Olariu-i fără frică
Cu tălangu dă la bică,
Lângă iel, țâne isonu'
Micu Ion cu microfonu'
Pătru Chira, fain flăcău,
Hăulește ca un zmau,
Iar *Pătruț dân Sinersig*
Ciuie ca la câștig!
Ciaica Marius (ăsta-i baiu'!)
Ș-o adus cu iel buhaiu',
Numa' viedzi c-o geplăsat
Pră unu' agevărat!

Trajeț' brazdă măi fișiori,
Că doar suncеți urători
Și mânați cu viață măi,
Să răsune prăstă văi
Și buhai și zurgălăi!
 Ia măi mânați măi!
 Hăi, hăi, hăi!

Aho, aho, dă Anu' Nou,
Ulița-i plină dân nou,
Că prea suncem ispitiți
Dă colacii împleciți,
Or' dă mere arătoase,
Or' dă turtele gustoase,
Or' dă ce să nu o spun,
D-un păhar dă vin dă-l bun!
Numa', *Gazdă*, în târnaț,
Nu văz căta dă cârnaț'!
Păi ni-l daț', or' nu ni-l daț'?!
Dă urat am mai ura,
Dar ni ie că s-o-nsăra
Și ni-apucă vremea ra
Sau stârniți dă zurgălăi,
Ne mai mușcă câinii răi!
 Faceți roată măi flăcăi,
 Dați-i zvon din pintenei
 Și urați măi tare măi!

Dân sară și până-n zori,
Ia măi mânați măi fișiori!...
Hăi, hăi, hăi!

Iarna-i gria, omătu' mare,
Sămne bune anu' are,
Sămne bune dă belșug
Pântru brazda dă supt plug!
Sămne bune, agevărat,
Când pământu' ie lucrat,
Nu când plugu' n-o arat,
Grâu' nu-i însămânțat
Sau sămânța nu-i trătată,
Or' târdzâu ie sămănată!
Pântru că urăm cu har,
Măi turnați-ne-n păhar,
Umpleți șolu cu răchie,
Traista cu și-o fi să fie,
Că noi vă urăm dă bine
Pântru anu' care vine,
S-aveț' parce dă bucase,
Dă năroc și sănătate!
Măi uitaț' o țără baiu',
S-auzâm mujind buhaiu'
Și urați cu vlagă, măi,
Să s-audă prăstă văi,

Ia măi mânați măi flăcăi!
Hăi, hăi, hăi!
LA ANU' ȘI LA MULȚI ANI!

Postfață

Discret, drapat în modestie, ocolind triumful, am descoperit, ascuns într-un *porșor de sânziene*, pe Marcel Luca.

Dând zvon sub streșina pădurii, spre Bencec, *Ionel Iacob* mi-a ieșit în întâmpinare și, amândoi, am cugetat ca *drumu' inimii*, Murani-Bencec, să fie prelungit, cu o mie de cireși pe rod, până la Ianova lui Marcel Luca.

Cine este și *de ce* Marcel Luca?

La Ianova, dintre dealurile îmblânzite de meri, pruni, vii și pe la poale de grâne, de câțva timp Marcel Luca descântă, abia auzit, cu mâna la gură, poezii în grai bănățean...

De la Ianova, Marcel și-a înspumat mânjii și în "*cocia*" încărcată cu "*fantazuri*" a poposit la Timișoara, unde, viscolit de taine, prospectând târâmurii numai de el știute, ne-a poftit numeroase pagini, mai scumpe ca merele de aur din grădina lui *Verde Împărat*...

Marcel Luca, cel care a scris și publicat în genuri literare diferite, cu predilecție în *science fiction*, fiind apreciat de "fanii" acestui domeniu, mereu prezent în reviste, volume colective și antologii, ca și în hebdomadare literare sau în cotidiene, cu reportaje și articole de atitudine, iacăță-l, acum, dobândind un loc de fală și între versificatorii din literatura în grai bănățean!

Prezent, adeseori, la *Radio Timișoara*, la *TV* și, sistematic, de patru ani și jumătate, în paginile revistei "*Agricultura Banatului*", unde, alături de eseuri cu funcție de "minieditoriale" și colaborări la articole și comunicări de specialitate, Marcel Luca, de-a lungul unui veritabil serial și cu evidente virtuți umoristice, intră "*pră bină*", la braț cu *Ghin a lu' Lunghin*, un țăran când hazliu, când viclean și care, printr-o prefăcută ignoranță, parcurge actualele "dileme" ale *Tranziției*...

Lexicul poeziilor lui Marcel Luca (pigmentate și cu fermecătoare expresii ardelenesti), lărgeste, prin accesibilitatea la text, realizată și prin eludarea unor termeni indescifrabili pentru generația tânără, aria degustătorilor spontani de poezie în grai bănățean, cu speranța noastră a asumării, chiar și parțiale, a unei identități autentice...

Desigur, ca un sensibil receptacul, poetul preia anecdoticul accesibil *din popor*, care, uneori, ni se arată mai grosier, dar pe care Marcel Luca ni-l prezintă estompându-i asperitățile.

Cuvintele de mai sus se doresc a fi mai mult un sincer și cald salut de întâmpinare pentru Marcel Luca, cel aliniat, merituos, la *plutonul* noilor creatori de poezie în grai: *Ionel Iacob-Bencei, Ștefan Pătruș, Ion Olariu, Pătru Chira, Dorina Șovre* (altminteri, lansată cu entuziasm chiar de către autorul volumului de față, în "*Agricultura Banatului*") și alții...

Fălos că te cunosc și că te am lângă inima mea, te *gratulez*, dragă Marcele, și îți urez să ai parte de inspirație umoristică, împlinită în creații literare care să ne "umple" inima...

Marius Munteanu

CUPRINS

Cuvânt înainte

I

GHIN A LU' LUNGHIN ȘI...

sexul frumos
unitatea europeană
puterea judecătorească
legile sanitar-veterinare
teoria chibritului
trebuințele sexuale
tehnica modernă
asistența medicală
economia de piață
fenomenul migrației
politica mondială
virtuțile democrației
lupta contra SIDA
spiritul tradiției
mica publicitate
prejudecățile morale
administrația locală
dinamica comerțului rural
relațiile interumane
conștiința de elector
practicile religioase
moștenirea otomană

aspirațiile tineretului
fenomenele astronomice
instituția căsătoriei
autoritatea polițienească
dilemele Tranziției
Ministrul Agriculturii
oferțele telecomunicației
protecția vânatului
metodele neconvenționale
“desantul” Moș Crăciun
originea speciilor

II

LOCURI, OAMENI, ÎNTÂMPLĂRI...

Nocturnă
Drumul paorelui spre Soarele-răsare
Pastel pentru câmpia bănațeană
Descindere la țară
Țucu-ce dă dzâoa tea
Lie a’ Jivii dân Chișoda
Ni-s făloși dă uica Trică!
Cu drag dă la șăgârț cătră Maistorul său
La nunta colegului Viluș
Chiar dacă suntem în post și petrecerea-i cu rost
Cuvânt de 8 Martie
Plușorul “Gurii satului”

Postfață *de Marius Munteanu*

